

MAMLAKATIMIZDA KLASTERLARDAN FOYDALANISH ORQALI QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISH

*Buxoro davlat universiteti
Iqtisodiyot kafedrası o'qıtuvchısı*

Burxonov Sardor

*Buxoro davlat universiteti
4-bosqıch talabası* **Nutfullayeva Umida.**

Annotatsiya. Qishloq xo'jaligi sanoati nafaqat o'sib borayotgan aholini oziq-ovqat bilan ta'minlashda, balki butun dunyo iqtisodiyotini barqarorlashtirishda ham hal qiluvchi rol o'ynaydi. Qishloq xo'jaligi mahsulotlariga talab ortib borayotgan bir sharoitda fermerlar duch kelayotgan muammolarni hal qilish uchun innovatsion yechimlarga ehtiyoj bor. Ushbu insho qishloq xo'jaligida klasterlash kontseptsiyasini va uning mahsuldorlik, samaradorlik va barqarorlikni oshirishga qanday yordam berishi mumkinligini o'rganadi. Amaliy tadqiqotlar va tadqiqot natijalarini o'rganib chiqib, biz klasterlashning fermerlar, korxonalar va jamoalar uchun potentsial afzalliklarini tahlil qilamiz. Oxir oqibat, ushbu insho qishloq xo'jaligi sanoatida klasterlashning o'rnı va uning kelajakdagi rivojlanish uchun oqibatlarini chuqurroq tushunishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: Klaster, Qishloq xo'jaligi, O'zbekiston fermerlar, hamkorlik, innovatsiya, davlat siyosati, tadqiqotlar.

Аннотация. Сельскохозяйственная отрасль играет решающую роль не только в обеспечении продовольствием растущего населения, но и в стабилизации мировой экономики. В условиях возрастающего спроса на сельскохозяйственную продукцию возникает необходимость в инновационных решениях проблем, с которыми сталкиваются фермеры. В этом эссе исследуется концепция кластеризации в сельском хозяйстве и то, как она может помочь повысить производительность, эффективность и устойчивость. Изучая тематические исследования и результаты исследований, мы анализируем потенциальные преимущества кластеризации для фермеров, предприятий и сообществ. В конечном счете, это эссе направлено на более глубокое понимание роли кластеризации в сельскохозяйственной отрасли и ее последствий для будущего развития.

Ключевые слова: Кластер, Сельское хозяйство, Узбекистан, фермеры, сотрудничество, инновации, государственная политика, исследования.

Abstract. *The agricultural industry plays a crucial role not only in providing food for the growing population, but also in stabilizing the global economy. In the conditions of increasing demand for agricultural products, there is a need for innovative solutions to solve the problems faced by farmers. This essay explores the concept of clustering in agriculture and how it can help improve productivity, efficiency and sustainability. By examining case studies and research findings, we analyze the potential benefits of clustering for farmers, businesses and communities. Ultimately, this essay aims to gain a deeper understanding of the role of clustering in the agricultural industry and its implications for future development.*

Key words: *Cluster, Agriculture, Uzbekistan, farmers, cooperation, innovation, public policy, research.*

Kirish. Bugungi kunda rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar tajribasi klasterlash tizimini eng maqbul tizim sifatida e'tirof etib kelmoqda. Klasterlar butun dunyo bo'ylab qishloq xo'jaligi tarmoqlarini rivojlantirishda hal qiluvchi rol o'ynamoqda. O'zbekistonda qishloq xo'jaligi klasterlarining tashkil etilishi umumiy samaradorlik va tarmoq barqarorligiga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Qishloq xo'jaligi klasterlari kontseptsiyasi samaradorlik, innovatsiyalar va raqobatbardoshlikni oshirish uchun hamkorlik qiluvchi o'zaro bog'langan korxonalar, etkazib beruvchilar va tegishli institutlarning geografik kontsentratsiyasini shakllantirish atrofida aylanadi. Ushbu maqola klasterlarning O'zbekiston qishloq xo'jaligiga ta'sirini o'rganish, qo'llanilgan usullar, olingan natijalar va uning oqibatlari bo'yicha keyingi muhokamalarga e'tibor qaratishdan iborat.

O'zbekiston — unumdor yerlar va faol qishloq xo'jaligi tarmog'iga ega mamlakat qishloq xo'jaligining barqaror rivojlanishini ta'minlash uchun innovatsion yechimlarni izlab keladi. So'nggi yillarda klasterlar kontseptsiyasi mahsuldorlikni oshirish, hamkorlikni rivojlantirish va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish uchun strategik yondashuv sifatida katta e'tiborga sazovor bo'ldi.

Klasterlar butun dunyo bo'ylab turli sohalarda, jumladan, qishloq xo'jaligida kuchli iqtisodiy strategiya sifatida paydo bo'ldi. O'zbekistonda qishloq xo'jaligi sektori mamlakat iqtisodiyotida hal qiluvchi o'rin tutadi va bu klasterlarning qishloq xo'jaligi o'sishi, hamkorlik va barqarorlikka ta'sirini o'rganishni muhim qiladi.

Iqlim o'zgarishi butun dunyo bo'ylab qishloq xo'jaligiga jiddiy ta'sir ko'rsatib, ekinlar hosildorligiga, tuproq salomatligiga, suv bilan ta'minlanishiga va

zararkunandalar dinamikasiga ta'sir ko'rsatdi. Haroratning ko'tarilishi va yog'ingarchilik shakllarining o'zgarishi an'anaviy vegetatsiya fasllarini buzishi va qurg'oqchilik, toshqin va bo'ron kabi ekstremal ob-havo hodisalarining chastotasi va intensivligini oshirishi mumkin. Ushbu iqlim o'zgarishlari qishloq xo'jaligi mahsuldorligining pasayishiga, oziq-ovqat xavfsizligiga va fermerlar uchun iqtisodiy yo'qotishlarga olib kelishi mumkin. Bundan tashqari, iqlim o'zgarishi qishloq xo'jaligida tuproq eroziyasi, ozuqa moddalarining kamayishi, o'simlik kasalliklari va zararkunandalarining tarqalishi kabi mavjud muammolarni yanada kuchaytirishi mumkin. Global iqlim isishi davom etar ekan, fermerlar, siyosatchilar va tadqiqotchilar uchun barqaror qishloq xo'jaligi amaliyotini joriy etish va o'zgaruvchan atrof-muhit sharoitlariga moslasha oladigan va iqlim o'zgarishining oziq-ovqat ishlab chiqarishga salbiy ta'sirini yumshata oladigan mustahkam ekin navlarini ishlab chiqish zarur.

Barqaror dehqonchilik amaliyoti sayyoramizning uzoq muddatli salomatligi va kelajak avlodlar farovonligi uchun juda muhimdir. Atrof-muhitga ta'sirni minimallashtirish, tabiiy resurslarni tejash va biologik xilma-xillikni rag'batlantirish usullariga ustuvor ahamiyat berish orqali fermerlar yanada mustahkam va barqaror oziq-ovqat tizimini yaratishga yordam berishi mumkin. Almashlab ekish, qop ekish, zararkunandalarga qarshi kompleks kurash va ekinsiz dehqonchilik kabi amaliyotlar tuproq salomatligini yaxshilash, eroziyani kamaytirish, suv samaradorligini oshirish va sintetik materiallarga bo'lgan ishonchni kamaytirish imkonini beradi. Bundan tashqari, ekinlar bilan birga daraxt ekish kabi agroo'rmon xo'jaligi texnikasini qo'llash ekotizim xizmatlarini yanada yaxshilash va tuproqdagi uglerodni ajratish imkonini beradi. Ushbu barqaror dehqonchilik amaliyotlari nafaqat atrof-muhitga foyda keltiradi, balki sog'lom oziq-ovqat ishlab chiqarishga va qishloq jamoalarini mustahkamlashga ham hissa qo'shadi.

Metodologiya. O'zbekistonda qishloq xo'jaligi klasterlarining ta'sirini o'rganish uchun ham sifat, ham miqdoriy tadqiqot usullaridan foydalangan holda keng qamrovli tadqiqot o'tkazildi. Tadqiqot guruhi asosiy manfaatdor tomonlar, jumladan, fermerlar, qishloq xo'jaligi korxonalar, davlat idoralari va soha mutaxassislaridan tegishli ma'lumotlarni to'plash uchun ikkilamchi ma'lumotlarni tahlil qilish kombinatsiyasidan foydalangan. Bu usullar klaster shakllanishi, rivojlanishining turli jihatlari va ularning agrar sektorga keyingi ta'sirini yaxlit tushunish imkonini berdi. Klasterlarning O'zbekiston qishloq xo'jaligiga ta'sirini har tomonlama tahlil qilish uchun ko'p qirrali tadqiqot yondashuvi qabul qilindi. Sifat va miqdoriy usullarni uyg'unlashtirish orqali klasterlarning O'zbekiston qishloq xo'jaligiga ta'sirining yaxlit manzarasi paydo bo'ldi.

Natijalar. Natijalar shuni ko'rsatadiki, klasterlarning shakllanishi O'zbekistonda qishloq xo'jaligi sohasiga ijobiy ta'sir ko'rsatgan. Birinchidan, klasterlar fermerlar o'rtasida hamkorlik, innovatsiyalar va bilim almashishni rag'batlantirish orqali iqtisodiy o'sishga yordam berdi. Fermerlarni bir-birini to'ldiruvchi ko'nikma va resurslarga ega bo'lgan klasterlash orqali samaradorlik va rentabellikni oshiruvchi miqyosda iqtisodga erishiladi. Bundan tashqari, klasterlar doirasidagi hamkorlik umumiy infratuzilma va resurslarga, umumiy xarajatlarni kamaytirishga va kichik fermerlar uchun bozorga kirishni yaxshilashga olib keldi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, bugungi kunda mamlakatimiz bo'ylab klaster tizimini yanada yaxshilash va yuqori samaradorlikka erishish maqsadida tadbirkorlar bilan bir qatorda fermer xo'jaliklari uchun qulay shart-sharoit yaratish maqsadida 2023-yil 1-apreldan boshlab mamlakatimizda koperatsiyalashuv bilan uyg'unlikda klasterlash ham birgalikda faoliyat olib borishi belgilab berildi. Buning asosiy natijasi shuni ko'rsatadiki, ya'ni tadbirkorga qulay imkoniyat yaratish uchun ortiqcha vaqtni tejalishi va samarali faoliyat olib borilishiga sabab bo'ladi.

Klasterlarning tashkil etilishi fermerlar o'rtasidagi hamkorlikni ham yaxshiladi, bu esa jamiyatga bo'lgan munosabat va umumiy mas'uliyat hissini kuchaytirdi. Kooperativ sa'y-harakatlar tufayli fermerlar o'zlarining savdolashish qobiliyatini oshirdilar, bu ularga o'z mahsulotlari uchun yaxshiroq narxlarni muhokama qilish va etkazib beruvchilardan qulay shartlarni olish imkonini berdi. Bundan tashqari, klasterlar doirasidagi g'oya va texnika almashuvi zamonaviy dehqonchilik usullarini o'zlashtirishni tezlashtirib, hosildorlikning oshishi va mahsulot sifatining yaxshilanishiga olib keldi.

Bundan tashqari, klasterlar O'zbekiston qishloq xo'jaligida barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynadi. Klasterlar barqaror sug'orish texnikasi va organik dehqonchilik usullari kabi ekologik toza amaliyotlarni o'zlashtirishga yordam berdi. Resurs va tajribani birlashtirib, klasterlardagi fermerlar suv tanqisligi, tuproq eroziyasi va zararkunandalarga qarshi kurashda sezilarli yutuqlarga erishdi. Bundan tashqari, klasterlar doirasida qishloq xo'jaligi ilmiy-tadqiqot markazlarining tashkil etilishi innovatsiyalar va iqlimga mos texnologiyalarni rivojlantirishga turtki bo'lib, O'zbekiston qishloq xo'jaligi sektorining uzoq muddatli hayotiyligini ta'minladi.

Dehqonlarning ekin yetishtirish va chorvachilik yo'lida inqilob qildi. Traktorlar va boshqa texnikalar joriy etilishidan tortib, aniq qishloq xo'jaligi uchun dron va GPS texnologiyasidan foydalanishgacha bo'lgan sohada yillar davomida ulkan o'zgarishlar ro'y berdi. Ushbu yutuqlar nafaqat samaradorlik va mahsuldorlikni oshirdi, balki qishloq xo'jaligining atrof-muhitga ta'sirini ham kamaytirdi. Masalan, tomchilatib sug'orish tizimlari va tuproq datchiklaridan foydalanish fermerlarga suv

va ozuqa moddalarini tejashga yordam bersa, robotlashtirilgan sog'ish apparatlari sog'in sigirlarning farovonligini oshirdi. Umuman olganda, texnologiya qishloq xo'jaligi sanoatida oziq-ovqat xavfsizligi va barqarorligini ta'minlashda muhim rol o'ynashda davom etmoqda.⁴²

Muhokama. O'zbekistonda qishloq xo'jaligi klasterlarining ta'siri hosildorlikni oshirishdan tashqarida ham mavjud. Klasterlar kichik fermerlar uchun bozorlarga kirish, yaxshi narxlar bo'yicha muzokaralar olib borish va kuchliroq savdolashish imkoniyatini yaratdi. Bu qashshoqlikni yumshatish va qishloq jamoalari o'rtasidagi daromadlar tafovutini kamaytirishga yordam berdi. Bundan tashqari, klasterlar qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi va qayta ishlash tarmoqlari o'rtasidagi aloqalarni mustahkamladi, natijada qo'shimcha qiymat yaxshilandi va bozor raqobatbardoshligi oshdi. Klasterlar doirasida moliyalashtirish va infratuzilmani rivojlantirishga kirishning yaxshilanishi qishloq xo'jaligi korxonalarining o'sishiga yanada ko'maklashdi.

Qishloq xo'jaligi klasterlarini shakllantirishda kuzatilayotgan e'tiborga molik muammolardan biri manfaatdor tomonlar o'rtasida samarali muvofiqlashtirish va aloqa o'rnatish zarurati hisoblanadi. Klasterlar muvaffaqiyati uchun barcha ishtirokchilar, jumladan, fermerlar, davlat idoralari va xususiy sektor vakillarining ishtiroki va ishtirokini ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Bundan tashqari, logistika, irrigatsiya va saqlash inshootlari kabi infratuzilmani rivojlantirishga klasterlashdan maksimal foyda keltirish uchun ustuvor ahamiyat berish kerak.

Fermerlar duch keladigan muhim iqtisodiy muammolardan biri bu qishloq xo'jaligi tovarlari narxlarining o'zgaruvchanligidir. Fermerlar asosiy daromad manbai sifatida ushbu tovarlarga tayanadilar, ammo bozor narxlari oldindan aytib bo'lmaydigan bo'lishi mumkin va global talab, ob-havo sharoiti va savdo siyosati kabi omillarga katta ta'sir ko'rsatishi mumkin. Bunday o'zgaruvchanlik fermerlarga oldindan rejalashtirish va qaysi ekinlarni etishtirish yoki chorva mollarini ko'paytirish to'g'risida qaror qabul qilishni qiyinlashtirishi mumkin. Bundan tashqari, narxlar past bo'lganda, fermerlar o'zlarining ishlab chiqarish xarajatlarini qoplash va daromad olish uchun kurash olib borishlari mumkin, bu moliyaviy qiyinchiliklarga olib keladi va o'z hayotlarini xavf ostiga qo'yishi mumkin. Ushbu muammolarni yumshatish uchun fermerlar bozor tendentsiyalarini faol ravishda kuzatib borishlari, muqobil bozorlarni izlashlari va narxlarning o'zgarishi sharoitida moliyaviy barqarorlikni ta'minlash uchun o'z faoliyatini diversifikatsiya qilish haqida o'ylashlari kerak.

⁴² Osato Itohan Oriekhoe, Bankole Ibrohim Ashiwaju, Kelechi Chidiebere Ihemereze, Uneku Ikwue, Chioma Ann Udeh, 2024lex.uz sayti ma'lumotlaridan

Qishloq xo'jaligini shakllantirishda davlat siyosati va qo'llab-quvvatlashi hal qiluvchi rol o'ynaydi. Subsidiyalar, tariflar va tartibga solish bilan bog'liq siyosatlar fermerlarning turmush tarziga va umumiy qishloq xo'jaligi iqtisodiyotiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin. Misol uchun, ayrim ekinlar uchun davlat subsidiyalari fermerlarni bu ekinlarni boshqalardan ko'ra etishtirishga undashi mumkin, bu esa bozordagi nomutanosiblikka olib kelishi mumkin. Bundan tashqari, pestitsidlardan foydalanish va dehqonchilik amaliyoti bo'yicha qoidalar qishloq xo'jaligining barqarorligi va atrof-muhitga ta'siriga ta'sir qilishi mumkin. Tadqiqotlarni moliyalashtirish, infratuzilmani rivojlantirish va ta'lim dasturlari ko'rinishida qo'llab-quvvatlash orqali hukumatlar fermerlarga o'zgaruvchan bozor sharoitlariga moslashishga va ularning mahsuldorligini oshirishga yordam berishi mumkin. Umuman olganda, davlat siyosati va qo'llab-quvvatlash mexanizmlari qishloq xo'jaligi sohasida barqaror va adolatli o'sishni rag'batlantirish uchun muhim ahamiyatga ega.

Xulosa. Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, qishloq xo'jaligida texnologiyaning rolini e'tiborsiz qoldirib bo'lmaydi. Rivojlangan mamlakatlar qishloq xo'jaligida qishloq xo'jaligining aniq texnikasidan ekinlarni kuzatish uchun dronlardan foydalanishgacha texnologiya fermerlarning o'z ishlariga yondashuvini inqilob qildi. Ushbu texnologiyalarning joriy etilishi samaradorlikning oshishi, hosildorlikning oshishi va barqaror dehqonchilik amaliyotiga olib keldi. Dunyo aholisining o'sishi davom etar ekan, qishloq xo'jaligida texnologiyaning ahamiyati faqat ortib boradi. Fermerlar raqobatbardoshligini saqlab qolish va butun dunyo bo'ylab oziq-ovqatga bo'lgan talabni qondirish uchun so'nggi yutuqlardan xabardor bo'lishlari juda muhimdir. Texnologiyani o'zlashtirib, innovatsion yechimlarni tatbiq etish orqali qishloq xo'jaligi sanoati bugungi dunyomiz oldida turgan eng dolzarb muammolarni hal qilish imkoniyatiga ega. Bu dunyo tajribalarini qo'llash orqali mamlakatimizda qishloq xo'jaligida samarali rivojlanish va yuqori samaradorlikka erishish imkoniyatlari kengayishiga misol qila olishimiz mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020-2030-yillarga mo'ljallangan strategiyasi
2. I.S.Xotamov, G.R.Madraximova . 2022-yil. Sanoat Iqtisodiyoti.

3. Abdulloev, A. (2023). Methodological foundations for evaluating the efficiency of agrocluster management. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz), 42(42).
4. Abdulloev, A. (2023). АГРОКЛАСТЕР ФАОЛИЯТИНИ БОШҚАРИШНИНГ “БАЗАВИЙ” МОДЕЛИ ВА УНИНГ ХУСУСИЯТЛАРИ. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz), 42(42).
5. Junaydulloyevich, A. A., & Rasulovna, K. N. (2021). Price Formation in Marketing: A Tool for Price Formation and Change. *Academicia Globe*, 2(6), 142-146.
6. Таирова, М. М., & Дустова, А. К. (2020). Роль гостиничных сетей в индустрии туризма. In *Прорывные научные исследования: проблемы, закономерности, перспективы* (pp. 57-59).
7. Gafurova, S. K. (2023). Quality Management In Education: A Systematic Approach. *Educational Research In Universal Sciences*, 2(17 SPECIAL), 126-129.
8. Niyozova, I. (2021). The Transition to the Green Economy and the Importance of Strategy. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz), 8(8).
9. Niyozovna, N. I. (2023). Ways to Increase the Competitiveness of Enterprises through Digital Marketing Strategies. *European journal of business startups and open society*, 3(12), 154-157.
10. Таирова, М. М., & Гязова, Н. Б. (2016). Поддержка предпринимательской деятельности в Узбекистане. *International scientific review*, (2 (12)), 105-107.
11. Таирова, М. М., & Кодирова, Н. Р. К. (2020). Инновация-концептуальная основа модернизации. *Наука и образование сегодня*, (2 (49)), 35-36.
12. Qayimova, Z. (2023). Ways to Develop Economic Infrastructure in Uzbekistan. Центр Научных Публикаций (Buxdu. Uz), 27(27).
13. Kadirovna, S. N. (2024). Importance of Foreign Experience for Uzbekistan in the Transition to a Green Economy. *EUROPEAN JOURNAL OF BUSINESS STARTUPS AND OPEN SOCIETY*, 4(4), 48-51.
14. Giyazova, N. (2023). The share of world countries in the textile industry and the importance of marketing in its development. Центр Научных Публикаций (Buxdu. Uz), 27(27).

15. Niyozova, I. (2023). The Reforms Implemented In The Higher Education System Of The Republic Of Uzbekistan And Their Achievement Of Financial Independence. Центр Научных Публикаций (Buxdu. Uz), 38(38).
16. Таирова, М. М., & Гиязова, Н. Б. (2016). Поддержка предпринимательской деятельности в Узбекистане. International scientific review, (2 (12)), 105-107.
17. Таирова, М. М., & Кодирова, Н. Р. К. (2020). Инновация-концептуальная основа модернизации. Наука и образование сегодня, (2 (49)), 35-36.
18. Таирова, М. М., Абдуллаев, А. Ж., & Гиязова, Н. Б. (2016). Особенности маркетинга в агропромышленном комплексе. In Современное экологическое состояние природной среды и научно-практические аспекты рационального природопользования (pp. 3871-3873).
19. Niyozova, I. (2021). Mechanism of Implementation of Mandatory Health Insurance in Uzbekistan under Conditions of Increasing Integration Processes. Центр Научных Публикаций (Buxdu. Uz), 7(7).
20. Odinayeva, N. F., Bakayeva, M. A., & Giyazov, B. B. (2022). Intellectuals with Higher Education in the Economy and Ways to Increase their Competitiveness. Miasto Przyszłości, 84-86.
21. Navruz-Zoda, L. B., & Navruz-Zoda, Z. B. (2020). Improvement Of Social Prestige Of Entrepreneurial Companies In Bukhara Region. Academy, (3), 37-39. 7. Usmanova, A. B. (2022). Sport Tourism As A Sport And Form Of Activity. European Journal Of Innovation In Nonformal Education, 2(1), 212-214.
22. Усманова, А. (2022). The Current State And Analysis Of The Tourist Potential Of The Bukhara Region. Центр Научных Публикаций (Buxdu. Uz), 15(15).
23. Navruz-Zoda, Z. (2023). Development Of Self-Employment Of The Population As A Factor Of Ensuring Economic Stability. Центр Научных Публикаций (Buxdu. Uz), 33(33).
24. Rakhmatullaeva, F. M., & Aminova, N. B. (2022). Methodological Approaches To The Development Of Ecological Tourism Logistics. European Journal Of Innovation In Nonformal Education, 2(1), 207-211. 22. Dustova, A. (2022). Stimulating The Economic Growth Of Territories Through The Development Of Regional Tourism. Центр Научных Публикаций (Buxdu. Uz), 12(12).

25. Xasanova, S. (2023). Analysis of the Work Carried Out in Uzbekistan and the World to Prevent Tax Violations. EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION, 3(12), 47-50.

26. Хаирова, Д. Р., & Сайфуллаева, М. И. (2021). Тенденции развития цементной индустрии в Узбекистане. Бюллетень науки и практики, 7(6), 358-362.

27. Сайфуллаева, М. (2023). РАЗВИТИЕ СТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ КАК ФАКТОР СТАБИЛЬНОГО РОСТА. Nashrlar, 368-371.

28. Qayimova, Z. (2023). Theoretical Aspects of the Development of the Socio-Economic Infrastructure of the Country. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz), 27(27).

